Posamezna štev. Din 1·50. Poštnina pavšalirana.

Št. 8. Ljubljana, v četrtek, dne 21. februarja 1924. Leto II.

LJUDSKI TEDNIK

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Naročnina: za celo leto . . Din 50·— mesečno . . . . Din 5·—
za pol leta . . „ 25·— za inozemstvo „ 80·—

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Sodna ulica št. 5.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisi se ne vračajo.
Oglasi se računajo po tarifu. — Poštno-čekovni račun št. 13.236.

Sporazum z Italijo.

Narodna skupščina je razpravljala dva dni o sporazumu z Italijo in ga končno odobrila.

Najsi bodo čustva ob ratifikaciji sporazuma z Italijo taka ali taka, gotovo je, da **v danih razmerah ni bilo mogoče doseči večjih uspehov** in da je bil že čas, da pridemo z Italijo na čisto. Jugoslavija je mlada država, ki potrebuje za ustaljenje svojih političnih ter gospodarskih razmer in za svoj razvoj predvsem **prijateljstva s sosedi in mir na mejah.** Nerešeno reško vprašanje je bila **stalna rakrana na naši meji** proti Italiji in je neprestano bilo povod, da je Italija povsod in ob vsakem našem koraku stavila naši državi v diplomatskem in trgovskem svetu ovire, ki jih mi nismo mogli odstraniti in proti katerim se nismo mogli boriti z zaželjenim uspehom, ker je Italija pač velesila, mi pa smo za enkrat še majhna država v zboru evropskih narodov.

Naša država ni našla opore pri rešitvi reškega vprašanja v veliki antanti, pri svojih zaveznikih, ker se pač ceni zavezništvo ne toliko **po odkritosti,** kakor pa **po dejanjski moči.** V sporu z Italijo, zavezniško velesilo, smo bili prepuščeni sami sebi in zato tudi **prisiljeni skleniti direktni sporazum z Italjo.**

Pustiti pa reško vprašanje še nadalje nerešeno, bi pomenjalo **nadaljnje ogrožanje naših interesov** od **italijanske premoči,** trajno nesigurnost na naših mejah **ter spletkarjenje proti naši državi** povsod tam, kjer se koristi Jugoslavije križajo s koristmi njenih sosedov.

Sporazum z Italijo nas seveda **ne more zadovoljevati popolnoma v narodnostnem oziru,** toda v politiki in diplomaciji **ne odločuje srce, ampak pamet.** Da se sporazum z Italijo ni sklenil že prej in v ugodnejših okoliščinah, so bili pač krivi **oni, pri katerih ni odločevala pamet, ampak samo želja in kratkovidnost.** Izvirni greh izgube Reke, kakor tudi drugih jugoslovanskih pokrajin, tiči v onih koalicijskih in koncentracijskih vladah, ki smo jih imeli prva leta po preobratu, v katerih so sedele tudi današnje opozicijonalne slovenske in hrvatske stranke in katerim je bil **glavni cilj licitacija fraz.**

Z rimskim sporazumom smo se **znebili močnega in neposrednega našega neprijatelja** in dana nam je sedaj možnost mirnega in sporazumnega gospodarskega in političnega življenja z sosedo, ki igra v evropskem diplomatskem življenju več ali manj znatno vlogo.

S tega stališča je smatrati sporazum z Italijo kot **velik pozitiven uspeh Pašičeve zunanje politike.** Položaj bi se za nas prav nič **ne zboljšal, če bi še nadalje odlagali sporazum z Italijo.** Nasprotno smo ravno videli tekom zadnjih petih let, da nam je vsako zavlačevanje samo škodovalo zato, ker se ravno nismo imeli boriti z enakomočnim.

Ako hočemo urediti naše razmere v državi, je prvo, da se **rešimo zunanjih skrbi.** Treba je, da se okrepimo in da postanemo močni. Kadar se bo to zgodilo, tedaj bo naše stališče v družbi evropskih narodov drugačno, trdnejše in vplivnejše. Zato pa **potrebujemo miru,** predvsem miru. Pogodbe niso večne, je rekel sam Mussolini, toda mora se **računati z danimi razmerami.**

Sporazum z Italijo je **velikega pomena predvsem za nas Slovence in Hrvate.** Mi smo neposredni mejaši Italije in v ratifikaciji tega sporazuma vidimo **jamstvo mirnega življenja in večjega gospodarskega razvoja našega naroda.** Tudi s tega stališča je pozdravljati sporazum. Očitek, da se je sporazum ratificiral brez sodelovanja Slovencev in Hrvatov, pa je smešen. Mi smo zapisali v 3. številki našega lista letos 17. januarja to-le: „G. Pašič je že leta 1919. v Parizu svetoval, da se sprejme takozvana **Wilsonova črta, ki bi nam bila dala Postojno, Idrijo in končno tudi Reko.** Politični otroci tega niso hoteli in danes smo v posledici teh otročarij prisiljeni, da sami podpišemo, da ima Italija **sama** urediti politične razmere Reke! **Tragika narodov sloni na neumnosti voditeljev, ki je hujša kot hudodelstvo.** Preko teh usodepolnih neumnosti slovenskih politikastrov in afterdiplomatov **morajo Srbi s pametjo in modrostjo urejevati naše razmere do Italije.**“

Pašič je storil, kar je bilo **v danih razmerah mogoče.** To je priznala tudi opozicija kljub vsem očitkom in argumentom, navedenim v skupščini. Priznala je to indirektno s tem, da **ni glasovala proti sporazumu** in da se je raje odstranila od glasovanja. S tem so opozicijonalni poslanci, predvsem člani Jugoslovanskega kluba in muslimanskega kluba, pokazali,, da sicer niso **proti sporazumu,** da pa zato ne glasujejo zanj, ker ne morejo iti z vlado radi notranjepolitičnih vzrokov.

To dejstvo potrjuje tudi naše stališče, ki smo ga v tem vprašanju zavzeli.

Franjo Bartol:

Jugoslov.-italijanska pogodba in naše gospodarstvo.

Država brez morskega pristanišča je kot hiša brez izhoda.
Wagner.

Slovenci smo v svetovni vojni ogromno pridobili in ogromno izgubili. Vsi Slovani so prišli na svoj račun, mi pa, kakor nas je malo, smo porazdeljeni v tri države. Ko bi segala naša meja do Soče, ko bi k nam pripadal Trst, tisto uro bi postali Slovenci močan samostojen gospodarski faktor. V svoji lastni in tranzitni trgovini ter industriji, ki bi se sorazmerno razvijala, bi narod imel trdno podlago za življenje in kulturni napredek. S svojimi izdelki bi lahko napovedali konkurenco produktom drugih držav v celi Levanti.

Toda bistvo človeka je pač tako, da je brez meje sebičen in popolnoma nedosleden. Te lepe čednosti so pokazali tudi Italijani ob prevratu, ko so junaško prodirali in zavzeli naše kraje prav do Logatca, ko jim živa duša še kamna ni vrgla nasproti. Na severovzhodu so potisnili pod svoj razkavi jarem stotisoče Slovencev in to pokrajine, v katerih ni bilo duha niti po enem Italijanu, kjer so z diplomatsko zvitostjo vsekali mejo v telo našega naroda, na jugu v Istri in Dalmaciji pa hočejo za vsakega Italijana posebej avtonomijo in prosto cono ali pa anektirati celo pokrajino. Bili so pač gospodarsko in politično močni in slavni zmagovalci, ki se pač ne morejo ozirati na pravico in doslednost.

Gotovo pa je, da se bo razvijala dolga in huda borba za te pokrajine, kajti, kar je nenaravnega, mora po-

G. Keller:

Obleka naredi človeka.

(Dalje.)

„Pijte tole,“ je rekla Lizika, ko se je zopet vsedla, „ne bo vam škodovalo!“ Sama se kave ni dotaknila. Vaclav Strapinski, ki je ves trepetal, je prijel za čašo ter jo izpil, bolj radi tega, ker mu je tako rekla Lizika, kakor pa zato, da bi se okrepčal. Sedaj jo je tudi pogledal in ko sta se njujini oči srečali ter je Lizika zvedavo pogledala v njegove, je zmajala z glavo in rekla potem: „Kdo ste? Kaj hočete od mene?“

„Jaz nisem tak, kakor sodite!“ je odgovoril žalostno, „jaz sem ubog bedak, toda vse bom popravil ter vam dal zadoščenje, ker dolgo ne bom več živel!“ Te besede je izpregovoril z vsem svojim prepričanjem in brez vsakega umetničenja, da so se Liziki oči nehote nekoliko zaiskrile. Vendar pa je ponovila: „Hočem predvsem vedeti, kdo ste pravzaprav, odkod pridete in kam hočete iti?“

„Vse se je zgodilo tako, kakor vam hočem sedaj po resnici povedati“, je odgovoril in ji začel pripovedovati, kdo je in kaj se mu je pripetilo ob prihodu v Zlati potok. Zlasti je zatrjeval, kako je večkrat že hotel pobegniti, končno pa mu je to njen pojav sam onemogočil, kakor v začaranem snu.

Liziko je spočetka večkrat sililo k smehu, ki ga je pa premagala resnost njene lastne zadeve, da ni izbruhnil na dan. Pač pa ga je pričela izpraševati: „In kam ste nameravali oditi z menoj in kaj ste hoteli pričeti?“ „Sam ne vem,“ je odgovoril, „upal sem na nadaljne čudne ali srečne slučaje, tudi sem včasih mislil na smrt, da bi se sam... potem ko bi....“

Tu se je Vaclavu jezik zataknil in njegovo bledo lice je oblila rdečica.

„No, le nadaljujte!“ je rekla Lizika, ki je pa pri tem obledela, medtek ko ji je pričelo srce hitrejše biti.

Tedaj so se njegove oči zaiskrile in zaklical je:

„Da, sedaj mi je vse jasno in odkrito pred očmi, kako se je vse zgodilo! Jaz bi odšel s teboj v širni svet in ko bi preživel nekaj dni sreče s teboj, bi priznal svojo sleparijo ter bi se sam usmrtil. Ti bi se vrnila k svojemu očetu, kjer bi bila dobro preskrbljena in bi name lahko pozabila. Nihče bi ničesar ne vedel za to; jaz bi izginil brez sledu. — Namesto da bi vse življenje bolehal na hrepenenju po dostojnem življenju, po dobrem srcu in ljubezni,“ je nadaljeval otožno,“ bi bil za trenutek velik in srečen visoko nad vsemi, ki niso niti srečni in niti nesrečni in ki vendar nočejo umreti! O, da bi me pustili obležati v mrzlem snegu, jaz bi tako mirno spal!“

Utihnil je in mračno zrl premišljajoč predse.

Čez nekaj časa je rekla Lizika, ki ga je tiho opazovala, potem ko se ji je vsled Vaclavovih besed razburjeno srce nekoliko pomirilo:

„Ali ste že prej kdaj kaj podobnega napravili in nalagali tuje ljudi, ki vam niso storili ničesar žalega?“

„To sem se v današnji bridki noči že sam izpraševal in ne spominjam se, da bi bil kdaj lažnik! Take pustolovščine pa še nikdar nisem napravil ali pa doživel! Da, v onih dneh, ko se je pojavilo v meni hrepenenje, da bi postal kaj boljšega ali pa da bi vsaj izgledal tako, ko sem bil še napol otrok, sem samega sebe premagal in se odrekel sreči, ki mi je bila namenjena!“

„Kaj je bilo to?“ je vprašala Lizika.

„Moja mati je bila, preden se je poročila, v službi pri bližnji graščakinji ter je ž njo večkrat potovala po velikih mestih. Pri tem se je nekoliko olikala in se privadila boljšim običajem, kakor pa so jih imele druge ženske na vasi. Bila je celo nekoliko nečimerna, zakaj oblačila je sebe in mene, svojega edinega otroka, vedno nekoliko lepše in izbranejše, kakor pa je pri nas navada. Oče, ubog učitelj, je zgodaj umrl, in tako nam ni pri veliki revščini ostalo mnogo upanja na srečne doživljaje, o katerih je moja mati tako rada sanjarila. Težko je morala delati, da se je preživela z menoj, in žrtvovati je morala tudi svoje najljubše, nekoliko boljše življenje in obleko. Nekega dne pa je rekla ona graščakinja, ki je postala tedaj vdova, ko sem bil ravnokar šestnajst let star, da se za vedno preseli v glavno mesto, da je škoda zame, da bi postal na vasi navaden delavec ali pa hlapec, da naj grem ž njo, ker me bo pustila kaj boljšega učiti, kar bi me veselilo, pri tem pa bi stanoval v njeni hiši ter ji opravljal lažja dela. To je bilo najskrajnejše, kar bi se nam moglo pripetiti. Vse je že bilo dogovorjeno in pripravljeno, ko je začela moja mati premišljevati in postajati žalostna. Nekega dne me je zaprosila s solzami v očeh, naj je ne zapustim, naj ostanem ž njo ubog. Dolgo itak ne bo več živela, je rekla, in gotovo bom prišel še do

stati naravno, to je pač zakon človeške evolucije. Niti dolga stoletja suženjstva niso izbrisala hrepenenja avstrijskih narodov po svobodi in usoda je z enim mahom presekala verige in obrnila kopje v nasprotno smer. Če hočemo mi, oziroma cela Jugoslavija, še kedaj reflektirati na te pokrajine, ki bi nam dale impulz življenja, ki bi samo v naši državi zadostno mogle izvrševati svojo nalogo, tedaj bo treba borbe, ležke borbe, pa ne s kanoni in s strojnimi puškami, ampak z notranjo silo naroda, z gospodarsko in življenjsko ekspanzivnostjo, s pridnostjo in delavnostjo. Mladi slovanski rod, še naraven in nepokvarjen, mora napovedati boj bolni in usihajoči romanski civilizaciji in kulturi.

Zato pa si moramo iskati potov, po katerih bomo usmerili svoj razvoj, dobiti si možnosti, da postanemo gospodarsko in narodno zelo močni.

Naša država ima vse pogoje zato. 88 odstotkov je agrarna, Banat, Bačka, Srbija, Srem bodo sčasoma z modernejšim agrarnim aparatom še lahko mnogo več pridelale; mi smo sosedje Italije, Avstrije, v bližini Švice; vse te države bodo lahko konsumirale naše pridelke, kajti konkurenca z ameriškim žitom ne bo težka. V prvi vrsti pride sedaj v poštev seveda Italija, ki je naš glavni odjemalec lesa, živine in sedaj bo tudi žita in drugih pridelkov. Ko smo mi dobili v svoje roke Baroš in Delto kakor tudi na Reki bassin Thaon de Revel, nam je bila dana možnost, da ne bodo italijanski trgovci pošiljali našega lesa v Egipt, Maroko iz Trsta, ampak, da bomo mi sami zalagali te kraje in dobiček bo ostal v deželi. Tudi s Sicilijo in južno Italijo bomo lahko direktno sklepali kupčije in samo na ta način bomo postali močni konkurenti severnim proveniencam.

Našo malo industrijo, ki je tradicijonelna, je treba organizirati. V ribniški dolini je znano prebivalstvo po svoji suhi robi; domača zemlja ne more rediti številnih družin, ker je sama revna, zato si mora ljudstvo iskati v domači industriji zaslužka. Toda trg se nikakor noče oživiti, ker ni podjetnih ljudi, ki bi znali stvar prijeti v roke; tem izdelkom bi se odprla prav lahko direktna pot preko Baroša v Grčijo, Levanto in Afriko. Toda o tem drugič. Idrijske čipke so bile pred vojno znane v Švici (St. Gallen), našle so pot v Italijo in v Francijo. Mizarstvo bi lahko bolj razvilo svojo eksportno ekspanzivnost. V Egiptu, v Italiji, Grčiji bi bil dovolj prikladen trg za te izdelke.

Zato pa je treba podpirati samo tisto industrijo, ki ima predpogoje za življenje, samo to zabarikadirati s prohibitivno carino, a takorekoč specijalizirati, drugim industrijskim izdelkom pa pustiti prost vhod; naj tekmujejo in se bijejo tuji producenti, mi pa bomo pocenl kupovali. Vzgled naj nam bo n. pr. angleška trgovska politika pred tridesetimi leti. Vse države so nastavile ogromno carino na sladkor, da so zavarovale svojo industrijo, Anglija, ki je imela sama par fabrik, je obsodila še te na vislice ter odprla na široko vrata sladkorju, katerega so Angleži na pol zastonj kupovali. Zato pa se je najbolj razvila tamkaj industrija slaščic, čokolade, tako da je dobila svetoven sloves.

Dovozni pogoji za kavčukovo, zlasti še za tekstilno industrijo so ravnotako ugodni za našo državo kot za Italijo, kjer so te panoge že zelo razvite. Posebno tekstilna industrija se bo mogla visoko dvigniti, ako je res Macedonija tako prikladna za bombaž, kot se govori.

Zato je pozdraviti novo pogodbo med Italijo in našo državo, kajti vsako zavlačevanje je ovira mirnemu gospodarskemu razvoju, ker itak vemo, da Italijani niti za las ne bodo odstopili od pravic, katere jim je dal Rapallo in Versailles. Jugoslavija je dobila s to pogodbo prvo pot v **svetovno trgovino,** zavzela je prvo mesto na Balkanu. Bolgarske in ogrske intrige so s tem momentom uničene, ker jih je netila samo Italija. Inozemstvo gleda z večjim zaupanjem sedaj v našo državo, kajti Italija je pač velesila in ona je bila naša najhujša nasprotnica. Dinar je zavzel tendenco dviganja, ki ne bo nič, ali vsaj malo škodovala naši eksportni trgovini, če izvzamemo Francijo. Naš finančni minister, ki je mož na svojem mestu, je znal s spretno politiko voditi enakomerno dvig dinarja, da ni preveč trpela naša trgovina.

Zadnje dneve se nekaj sliši o mažarsko-italijanski trgovski pogodbi. Za nas bi ne bilo to nič kaj dobro; mi moramo znati zavarovati svoje interese, ker bo Mažarska poprej morala prositi Jugoslavijo, da ji dovoli tranzit. Paziti moramo, da bomo mi sami iz Baroša dovažali surovine Mažarski, da ostane dobiček v deželi.

Tudi za import bo ta pogodba velikega pomena. Predvsem pride v poštev kava in bombaž, s katero bomo lahko aprovizijonirali Hrvaško, Slovenijo in tudi sosednje dežele, v kolikor se same ne bodo preskrbovale s temi pridelki. Za Dunaj pride seveda še vedno v poštev črta Trst-Predil-Celovec-Dunaj. Pa vseeno bomo Trstu veliko vzeli.

Važno je, da smo tudi na Reki dobili vsaj nekaj pravic in to za petdeset let; kaj se more še v tem času zgoditi — Bog ve. Če se raztegne naša jugoslovanska država od Adrije do Črnega morja, kar bo po dveh generacijah mogoče, tedaj je gotovo, da ne bomo kar tako pustili Reke in ne Soluna, ki naravno pripada naši državi.

Idealno bi pač bilo, ko bi imeli Slovenci Trst, Hrvatje Reko, Srbi Solun. Toda sedaj moramo delati s tem, kar imamo. Vso svojo pozornost moramo obrniti na razvoj naših pristanišč, ki nam bodo vrata v svetovno konkurenco. S previdno trgovsko politiko bomo konsolidirali našo mlado industrijo. Toda žalibog se nahaja še vedno v veliki večini v službi tujega kapitala; bogastvo naše zemlje odteka v obliki dividend iz naše države in polni blagajne nemških in ameriških kapitalistov. Na naši zemlji je skoro v vsaki tovarni toliko Nemcev in to višjih uradnikov, nadzornikov, naš mladi naraščaj pa mora drugod iskati dela. Tako n. pr. je Gospodarska zveza nastavila pred letom v Sodražici mladega Nemca iz Rajha in to za prejemanje in oddajanje mleka. Ni mogla dobiti pač nobenega slovenskega fanta iz kmetijskih šol, ampak tujec je moral priti. Sem radoveden, če bi Nemci sprejeli kakega Slovana, ki bi se očitno kazal, kaj je, v službo. Niti enega ne.

To gnilo rano moramo najprvo odstraniti s svojega telesa, postaviti se moramo na lastne noge. Sedaj je gotovo še težko, ker ni toliko kapitala, toda duševnega kapitala ni prav nič treba iskati zunaj. Naši mladi ljudje naj se rajši podpirajo, da pojdejo v svet, naj se učijo in potem naj sami zidajo tako kot so se naučili.

Pa še eno je. Pri nas ne znajo ljudje zadosti ceniti važnosti solidne trgovine. Pri nas velja trgovec toliko kot špekulant in verižnik. Gotovo je tega tudi sam trgovski stan mnogo kriv, zlasti po svojih povojnih transakcijah. Zato pa je prav, da bo ta denarna kriza potrebila, kar je ljuliki in ostane naj samo zdravo seme za mogočen razvoj svetovne trgovine, ki bo dala domačemu ljudstvu zaslužka, ki bo pokazala na nove vrelce bogastva. Samo trgovec, na katerem ni najmanjšega madeža nesolidnosti, ima pravico do obstoja; je pač resnica, kar pravi Anglež: The honesty is the best policy — poštenost je najboljša politika. Zato pa je Anglež najboljši gospodar, najpoštenejši trgovec in najprevidnejši politik na svetu.

Dr. G. mi je tako-le dejal: „Čemu nam bo Reka, Baroš ali Delta? Par kapitalistov se bo vsedlo notri in samo ti bodo imeli vse koristi od tega.“ — No, če tako govori inteligenca, je dosti žalostno, ko ve, da premoženje vsakega posameznika je tudi narodovo premoženje; s tem, da rastejo dohodki eksporterju, rastejo sredstva tudi narodu za življenje, kajti z velikimi indirektnimi in direktnimi davki se vendar vzdržuje cel aparat. Toda zašel bi predaleč. Le eno sem hotel reči, tudi bogastvo samo naj gleda, da bo produktivno, da bo sezidalo svojo eksistenco na trden temelj, da bo pomagalo ljudstvu do gospodarskega razvoja, ki je podlaga vsemu.

Novi jugoslovansko - italijanski pakt bo gotovo nudil trgovcu in producentu večjo sigurnost v kalkulaciji, načrti za bodočnost bodo postali jasnejši in trdnejši in vsled tega se bo povečalo tudi veselje do dela. Toda tudi ta sad ni ustvarjen za vživanje, ampak da ga šele gojimo, negujemo, je šele seme, ki bo zahtevalo še mnogo truda, preden bo vzrastlo iz njega drevo; — pa saj delo je pol življenja.

Zunanji minister o sporazumu z Italijo.

Pretekli ponedeljek je imel v narodni skupščini ob otvoritivi razprave o sporazumu z Italijo zunanji minister dr. Ninčič obširen ekspoze, iz katerega posnemamo nekaj odstavkov.

Zunanji minister dr. Ninčič je med drugim izjavil:

Sporazum z Italijo se ne more oceniti neodvisno od splošnega političnega položaja v Evropi in od celega niza dogodkov, ki so morali vplivati tudi na smer naše zunanje politike. Brez rešitve reškega vprašanja ne bi bilo mogoče živeti v dobrih odnošajih s sosednjo kraljevino. Vsi vemo, koliko so naši neprijatelji delali na to, da se naši odnošaji z Italijo čimbolj poostre, ker so v vseh svojih načrtih za rušenje naše države prišli vedno do zaključka, da so preslabi in da nam ne morejo nič, ako ni na njihovi strani službena Italija z vso svojo močjo. Dalje pa je prepričanje, da vprašanje Reke deli nas in Italijo v dva neprijateljska tabora, prizadevalo mnogo skrbi tudi onim, ki so bili prijatelji ene kakor tudi druge države. Vedno, kadar bi nam bili voljni napraviti kako uslugo, so se morali vprašati, če tega Italija ne bo smatrala kot neprijateljski akt in obratno. Razen tega se je na reško vprašanje v zunanjem svetu polagala veliko večja važnost, kakor pri nas in v Italiji, tako, da je obstojala več ali manj bojazen, da bi moglo to vprašanje izzvati spopad med obema državama. Lahko je preceniti, kako je tako razumevanje pritiskalo na ves naš mednarodni položaj in nam slabilo pozicijo v vsaki meri ter nas mnogokrat prisililo k večjim občutljivejšim žrtvam, kakor pa je ta, da je izginila neodvisna reška država.

Ustvaritev reške države ni bila na noben način zavarovana in zagotovljena. Vse je bilo prepuščeno za nedoločen kasnejši čas. Po vseh poskusih, ki smo jih napravili, je bilo jasno, da se reško vprašanje v prijateljstvu ne more drugače rešiti, kakor s priznanjem stanja, ki je trajalo

---

dobrega kruha, tudi ako bo ona že mrtva. Graščakinja, ki sem ji to sporočil, je prišla k materi ter jo skušala pregovoriti. Mati pa se je razburila ter začela vzklikati, da si ne pusti oropati svojega otroka. Kdor ga pozna, da...“

Tu se je Strapinskemu zopet ustavila beseda in se ni mogel več prav dobro izraziti.

Lizika je vprašala: „Kaj je rekla mati, kdor ga pozna? Zakaj ne nadaljujete?“

Vaclav je zardel in odgovoril: „Rekla je nekaj čudnega, kar nisem dobro razumel in na kar tudi pozneje nisem mnogo mislil. Mati je menila, kdor pozna otroka, ga ne bo več pustil od sebe proč, in je s tem bržkone mislila, da sem bil dobrosrčen dečko ali pa kaj podobnega. Kratko, ona je bila tako razburjena, da sem se kljub vsemu prigovarjanju one gospe odrekel ponudbi in sem ostal pri materi, zakar me je še enkrat bolj ljubila in me tisočkrat prosila oproščenja, da mi je ljubša kakor pa lastna sreča. Ko sem se pa hotel učiti dela, da bi prišel do zaslužka, se je izkazalo, da mi ne preostaja drugo, kakor iti k vaškemu krojaču v uk. Meni to sicer ni ugajalo, toda mati je toliko jokala, da sem se vdal. To je vsa zgodba.“

Na Lizikino vprašanje, kdaj je kljub temu zapustil mater in zakaj, je odgovoril Vaclav: „Oditi sem moral k vojakom. Vtaknili so me med huzarje in bil sem ličen rdeč huzar, mogoče najbolj bedasti v polku, toda zato tudi najmirnejši. Po enem letu sem dobil par tednov dopusta ter sem odhitel domov, da bi videl svojo mater. Ta pa je ravnokar umrla. In ko sem odslužil svoja vojaška leta, sem zato odšel po svetu in končno zašel tu v nesrečo.“

Lizika se je smehljala, ko ji je vse to tožil, ter ga pri tem pozorno opazovala. Nekaj časa je bilo tiho v sobi. Naenkrat se je zazdelo, kakor bi se Lizika nečesa domislila.

„Ker ste se vedno,“ je izpregovorila nenadoma, toda obotavljajoče in precej ostro, „smatrali poklicanega za nekaj višjega in ker ste bili vedno ljubezniv človek, ste imeli brez dvoma vedno mnogo ljubavnih in podobnih zvez in bržkone imate že marsikako ubogo žensko na vesti, — da o sebi niti ne govorim?“

„Oh, moj Bog,“ je odvrnil Vaclav ves rdeč, „predno sem prišel k vam, se nisem nikdar dotaknil še prstov kakšnega dekleta ne, razen...“

„No?“ je vprašala Lizika.

„No,“ je nadaljeval, „ona ženska, ki me je hotela vzeti s seboj in ki me je hotela pustiti izobraziti, je imela otroka, deklico kakih sedmih ali osmih let. Bila je nenavadno živahen otrok ter dobra kakor sladkor in lepa kakor angelj. Tej deklici sem moral biti dostikrat za služabnika in varuha ter se je name zelo privadila. Redno sem jo moral spremljati v oddaljeno župnišče, kjer jo je poučeval stari župnik, in po pouku sem jo moral odvesti zopet domov. Tudi drugače sem moral večkrat iti ž njo na sprehod, ako ni bilo nikogar, ki bi šel ž njo. Ta otrok je torej pričel, ko sem jo zadnjič spremljal s sprehoda domov, govoriti o bližnjem odhodu ter mi je rekel, da moram na vsak način oditi ž njo skupaj v mesto. Vprašala me je, ali hočem to storiti. Dejal sem, da je nemogoče. Deklica pa ni hotela odnehati, prosila me je prisrčno in zaupljivo, ter se mi obesila na roke, kakor imajo navado otroci, tako da sem se je komaj oprostil. Tedaj je deklica povesila glavo ter skušala sramežljivo in žalostno zatreti solze, ki so ji privrele iz oči. Komaj je obvladala svoj jok. Presenečen sem jo skušal potolažiti, ona pa se je obrnila jezna proč ter se zelo neprijazno poslovila od mene. Od tistega časa mi je ta deklica ostala vedno v spominu in njena slika je ostala vedno globoko v mojem srcu, četudi nisem nikoli več slišal kaj od nje...“

Nenadoma je prenehal govoriti. Razburil se je ter ves prestrašen pogledal svojo družico. Pri tem mu je pobledel obraz.

„No,“ je rekla Lizika s čudnim glasom, pri čemer je tudi sama pobledela, „kaj me gledate?“

Vaclav pa je iztegnil roko, pokazal s prstom nanjo, kakor da bi zagledal prikazen, in zaklical:

„Tole sem že enkrat videl. Kadar je bila tista deklica jezna, so se ji dvignili ravnotako, kakor sedaj vam, lepi lasje na čelu in na sencih nekoliko pokonci, da se je videlo, kako so se premikali, in tako je tudi bilo, ko sem jo zadnjič spremil domov.“

In v resnici so se Lizikini kodri najprej ob sencih in potem na čelu nalahno gibali, kakor da bi jih majal rahel pih. (Konec prih.)

že šest let, t. j. da Reka ostane definitivno v rokah Italije.

Res je, da sta poleg rešitve s prijateljskim sporazumom obstojali še dve možnosti: da zahtevamo arbitražo ali pa, da pustimo vprašanje odprto. Edina korist bi bila v obeh slučajih brez dvoma za vlado, ker bi si na ta način najmanj obremenila svojo odgovornost. Kako korist pa bi imela država?

Arbitraža se more zahtevati samo tedaj, če obstoji med strankama sporazum tudi o vprašanjih, kdo naj vrši arbitražo ter o samem predmetu, o katerem naj se vrši arbitraža. Po členu 5. rapallske pogodbe obstoji med nami in Italijo sporazum, da bi imel razsoditi predsednik švicarske republike, če se ne bi zedinili v vprašanju mej. Ni pa predvidena arbitraža za ustanovitev neodvisne reške države in tudi za nobeno drugo vprašanje, ki je s tem v zvezi, razen vprašanja o mejah. Ker pa si nismo že preje zagotovili pristanka predsednika švicarske republike je glede na mednarodni položaj Svice in na njeno stalno težnjo, da v vseh političnih sporih očuva svoje nevtralno stališče, jasno, da bi njen predsednik sprejel arbitražo samo tedaj, če bi se obe stranki nanj obrnili. Preostalo nam je še, da bi se obrnili na društvo narodov.

Arbitražo pri Društvu narodov predvideva čl. XIII., ki se more uporabiti samo tedaj, če sta obe stranki za to, da postane spor predmet arbitraže. Ker pa takega sporazuma med nami in Italijo ni bilo, bi arbitraža pri Zvezi narodov sploh ne bila mogoča.

Ostalo bi nam samo, da se poslužimo čl. XV. pakta, ki dopušča, da vsak član Društva narodov nanj apelira, če se med člani pojavi spor, ki bi mogel izzvati prekinjenje odnošajev. Tudi v tem slučaju bi ne imeli velike praktične koristi. V takem sporu bi Društvo narodov najpreje poskušalo, da na lep način zagotovi rešitev spora. To pa brez sporazuma spornih strank, seveda zopet ne bi bilo mogoče. Če bi torej to ne uspelo, bi Društvo narodov o vsem sporu napravilo poročilo in priporočilo rešitve, ki bi se mu zdela najpripravnejša in najprimernejša. Obstojali pa naj bi dve možnosti. Če bi Društvo narodov poročilo sprejelo soglasno, tedaj bi se člani društva zavezali, da se ne bodo vojskovali proti stranki ki je zaključek poročila sprejela. Če bi pa poročilo ne bilo sprejeto soglasno od vseh članov, bi imeli vsi člani društva vštevši interesirani stranki, proste roke.

Vzemimo za nas najugodnejši slučaj, da bi Društvo narodov smatralo, da naš spor z Italijo zaradi ustanovitve neodvisne reške države spada pod člen XV., t. j., da bi mogel dati povod vojni med nami in Italijo, četudi naša država ni stala nikdar na stališču, da obstoji možnost vojne z Italijo samo zaradi reškega vprašanja; vzemimo dalje, kar pa ni verjetno, da bi vsi člani društva, med katerimi pa ima Italija preizkušene prijatelje, glasovali za našo tezo, kakšna obveznost bi v tem — za nas najugodnejšem slučaju — nastala za Italijo? Italija bi bila zavezana, da nas ne napade z vojsko. Od te obveznosti bi mi ne imeli posebnega uspeha, ker bi Italija, ki drži Reko v svojih rokah, bila na boljšem. Za nas bi v najboljšem slučaju ostal le lep moralen uspeh, praktičnega pa bi ničesar ne pridobili. Posledica pa bi bila ta, da bi se odnošaji med našo kraljevino in Italijo poslabšali in najbrže zelo poostrili na veliko veselje sovražnikov obeh držav. Niti najmanj ne nameravamo podcenjevati Društva narodov. Ono že s samim svojim nastankom in z možnostjo, da pridejo pred svet ali pred sam plenum v razpravo težki spori, ki bi mogli dovesti do vojne, zelo ublažuje medsebojne odnošaje in sili vsakega člana, da premisli prej dobro, predno se spusti v tako avanturo. Toda Društvo narodov je še mlado in brez praktične možnosti nastopiti proti onim, ki ne bi upoštevali njegovih sklepov.

Imeli smo torej dve poti za rešitev reškega vprašanja: ali prijateljski sporazum, ali pa pustiti vprašanje nerešeno, kar bi značilo z drugimi besedami, da pustimo Italiji, da reši vprašanje po svoji volji. Naša vlada ni mogla spraviti države v težak položaj. Če bi se v Rimu prepričali, da sporazum na rešitev reškega vprašanja ni mogoč, bi to znatno poslabšalo naše odnošaje z Italijo, a vplivalo bi jako neugodno tudi na celokupen naš mednarodni položaj.

Glede očitkov o izdaji življenjskih interesov hrvatskega naroda je izjavil dr. Ninčič: Za Radiča reško vprašanje dosedaj ni obstojalo. Radič je bil vedno zelo pazljiv nasproti Italiji in je prepričeval Italijane, da so jim Srbi neprijatelji ter da le Hrvati žele najboljše in najprisrčnejše odnošaje z Italijo. Med pogajanji za Reko je Radič vse napravil, kar je mogel, da je slabšal naš položaj v Evropi. On nas je predstavljal kot imperijaliste in kot dokaz svoje miroljubnosti in dobre volje ponujal Italiji nevtralizacijo vse vzhodne obale Jadranskega morja, torej vse Hrvatsko Primorje in vso Dalmacijo. On jim je ponujal to česar so se naši delegati na mirovni konferenci najbolj bali, t. j., da se proglasi nevtralizacija dalmatinske obale. Prava sreča za to državo je, da Radič ni imel oblasti, da bi svoje politične ideje uresničil in sreča je, da ga Italijani niso vzeli resno. Ker ne bi imeli nikake mednarodne garancije, da v slučaju vojne ne bi kaka druga država zavzela Hrvatskega Primorja in Dalmacije, bi z nevtralizacijo naše obale samo za nas nastala obveznost, da ne bi smeli podvzeti nobenega predhodnega vojaškega ukrepa, ki bi nam dal možnost, da našo obalo v slučaju vojne branimo. Z drugimi besedami, Radič je v skladu z gospodo iz Hrv. Zajednice, ki ga nikdar niso dementirali, ponudil garancije vsem, ki bi hoteli iztegniti roko za vzhodno obalo Jadranskega morja in jo zavzeti kadarkoli bi jo hoteli. Za g. Radiča obstoji reški problem še le od momenta, ko sta se naša in italijanska vlada sporazumeli, da ga spravita z dnevnega reda in omogočita medsebojne prijateljske odnošaje. Radiču je seveda več za ustvaritev nezavisne reške države, kakor za to, da se spravi z dnevnega reda opasen spor, ki bi ga on mogel uporabiti za vojno proti naši državi.

Tudi od drugih opozicijonalnih strank se stalno ponavlja kritika, da je vlada izročila Reko Italiji in s tem oškodovala življenjske interese naše države. Niti to, niti ono pa ni točno. Dati se mora samo ono, kar se ima ali vsaj kar nam pripada. S tem pa, da smo priznali rapallsko pogodbo in neodvisno reško državo, smo tudi priznali, da Reka ne bo naša; izgubili smo torej Reko že leta 1920., ko smo sklenili rapallsko pogodbo, ne pa sedaj. Točna tudi ni druga trditev, da so s prestankom neodvisne reške države kršeni življenski interesi naše države. Pristanišče neodvisne reške države ne bi bilo naše pristanišče, ampak tuje in težko je reči, pod kakimi tujimi vplivi bi ga takozvana neodvisna reška država prepustila nam v uporabo.

Med tem, ko je izguba naše države s tem sporazumom tako dvomljive narave, je dobiček brezdvomen. S tem sporazumom ne izgubimo niti pedi svoje zemlje, nasprotno pridobimo del našega ozemlja z našim elementom, zgubimo pa samo veliko iluzijo. Pridobimo razen tega v izključno porabo za 50 let jako dober, če ne najboljši bazen v reškem pristanišču, ki bo popolnoma zadostoval za naš promet preko Reke. Najvažnejše pa je, da preide v naše roke baroško pristanišče z Delto in z Bankinom ter popravek meje na kanalu Rečini.

Razen teritorijalnih pridobitev je bilo s tem sporazumom urejenih nekaj zelo važnih vprašanj. Važno je, da je zavod sv. Jeronima postal sedaj naš nacijonalni inštitut. Važna je tudi avtonomija pravoslavne cerkve v Trstu, Zadru in na Reki. Istotako resnega pomena za naše sonarodnjake je ugodna rešitev vprašanja izmenjave kron, za kar bo imela Italija velike izdatke. Razen tega pa smo se iznebili resnega spora, ki nam je prizadejal veliko škodo, kakor hitro je bilo mogoče skleniti pakt prijateljstva in prisrčnega sodelovanja z našim najvažnejšim sosedom Italijo. Ta pakt nam je koristil tudi s tem, ker nam je zagotovil izvršitev treh, za nas posebno važnih mirovnih pogodb, od katerih je samo ena sklenjena z Italijo kot neposredno sosedo. Vse tri se tičejo naših sosedov Mažarov in Bolgarov. Velikega pomena tega političnega sporazuma ne more nihče podcenjavati, njegov značaj sega preko sedanjosti in gre v bodočnost.

Politični pregled.

Narodna skupščina.

Dne 14. t. m. je narodna skupščina razpravljala o vloženih interpelacijah. Početkom seje je minister za pravosodje zahteval, da se posl. Pušenjak radi pregreška po §§ 92 in 104 srb. kaz. zak. ter posl. Sušnik radi §§ 487 in 491 izročita sodišču. Predlog je bil izročen imunitetnemu odboru. Nato je predsednik prečital pismo ameriškega poslanika Dodge, ki se narodni skupščini v prisrčnih besedah zahvaljuje za izraze iskrenega žalovanja povodom Wilsonove smrti. V razpravi je bila interpelacija posl. dr. Boskovića (dem.) o razdelitvi zemlje dobrovoljcem. Interpelant je grajal politiko ministra za agrarno reformo v tem oziru. Minister za agrarno reformo dr. Simonović je izjavil, da je res vlada obljubila v krfski deklaraciji dobrovoljcem zemljo. Ko je bila izdana l. 1919 uredba o dobrovoljcih, je bil resortni minister socialist Korać. Po tej uredbi, ki je kasneje postala zakon, se ima podeliti zemlja le onim dobrovoljcem, ki jo bodo osebno obdelavali. Ko bo enkrat sprejet zakon o razlastitvi veleposestev, bo dovolj zemlje na razpolago. Potem se bo tudi določilo, ali naj se nakažejo zemljišča tudi onim dobrovoljcem, ki niso poljedelci. — Koncem razprave je bil sprejet prost prehod na dnevni red.

Gozdne koncesije.

V soboto je skupščina razpravljala o interpelaciji zemljoradniškega poslanca Dušana Dimitrijevića glede pogodbe, ki je bila sklenjena med državo in med gozdnim podjetjem Eisler & Ortlieb o izkoriščanju državnih gozdov in železnice Zavidović - Kusjaća v Bosni. Poslanec Dimitrijević je naglašal, da so Avstrijci že leta 1909. izročili tvrdki Eisler & Ortlieb ogromne komplekse zemlje v izkoriščanje. Po ujedinjenju je bila pogodba razveljavljena, tvrdka pa stavljena pod sekvester. Leta 1920 je pa tedanji minister za šume in rudnike sklenil s tvrdko pogodbo za 50 let. S to pogodbo so bili interesi naše države jako oškodovani. Interpelant je navajal, da je bosanska vlada svojčas tej tvrdki odstopila kompleks zemlje s katere se dobi letno 300.000 m³ lesa, za 200 tisoč zlatih kron letne zakupnine. To bi danes zneslo 4 milj. 220.000 dinarjev. Leta 1920 je naše ministrstvo izročilo omenjeno železniško progo, ki je dolga 118 km, zakupcu za smešno nizko ceno 210 tisoč jugoslovenskih kron, kar znaša v današnjem denarju 52.500 dinarjev na leto. Minister za šume in rude dr. Srskić je v svojem odgovoru naglašal, da je o priliki ankete, ki jo je sklical, da preišče zlorabe na tej progi, imenoval svojega komisarja. Rekel je, da ima trden namen, s tvrdko skleniti novo pogodbo, ki bo za državo ugodnejša. — Za ministrom je govoril posl. Klekl, ki je opisoval gozdne razmere v Sloveniji. — Socijalist Divac se je bavil s postopanjem proti delavcem. — Demokrat dr. Šečerov je zahteval revizijo gozdnih koncesij v obče. — Interpelant Dimitrijević je izjavil, da se z ministrovim odgovorom ne zadovoljuje. — Končno je bil sprejet prost prehod na dnevni red.

Razprava o sporazumu z Italijo.

V ponedeljek se je pričela v narodni skupščini razprava o sporazumu z Italijo, za katero je vladalo v vseh diplomatskih in političnih krogih veliko zanimanje.

Po ekspozeju zunanjega ministra, o katerem poročamo na drugem mestu, je govoril demokrat posl. Grisogono, ki je naglašal, da nihče ne veruje, da bo Mussolini izpremenil svoje aneksionistično-imperialistične koncepcije za to, ker sta mu Pašić in Ninčić dovolila, da se nad nekaj več kilometrov Kvarnera lahko vije italijanska zastava. Italija bo nadaljevala politiko, katero je šla že desetletja za časa zveze z Avstrijo in Nemčijo. Mussolini sam je rekel, da se Italija v svoji politični koncepciji ne bo dala hipnotizirati zaradi malega mesta na Kvarneru. Nad 600.000 naših sorojakov v Istri in na Goriškem mora prenašati najhujša nasilstva Italijanov. Toda naš 12 milijonski narod nikdar ne bo pozabil na svoje brate.

Posl. dr. Hohnjec je v svojem govoru dokazoval, da je reška država v smislu rapallske pogodbe obstojala ne samo de jure, ampak tudi de fakto in da je nikdo ne bi smel uničiti in to tem manj, ker je bila že organizirana kot država, ki je imela svojo vlado in je bila priznana od velikega števila evropskih držav. S pristankom, da Italija Reko anektira, smo samo zadovoljili italijanskim imperijalističnim ciljem na vzhodu. Italiji toliko časa ne moremo nuditi prijateljske roke, dokler bo davila nacionalno gibanje Slovencev in Hrvatov na Goriškem in v Istri. Posl. Gauro Kapetanović (musl.) je naglašal, da je sicer za sporazum v načelu, smatra pa rimsko pogodbo kot brezvesten akt radikalov. — Poslanec Jovan Jovanović (zeml.) je konstatiral, da Italija v času, ko sklepa z nami zvezo, pošilja v Albanijo svoje agente, ki so v zvezi z makedonskimi kačaki in bolgarskimi vstaši. Sporazum z Italijo bi se moral izvršiti soglasno z vsem narodom. — Demokratski poslanec dr. Šumenković je izjavil, da se čudi, ker smatrajo radikali sporazum z Italijo kot svoj velik diplomatičen uspeh, dočim Ninčić sam naglaša, da je moral pogodbo podpisati, ker je stal pred alternativo, ali kapitulacija ali vojna.

Ratifikacija sporazuma z Italijo.

V torek se je v narodni skupščini nadaljevala razprava o sporazumu z Italijo. Debata je trajala ves dan ter so govorili zastopniki raznih strank, končno pa je odgovarjal na razne očitke opozicije zunanji minister dr. Ninčič, ki je med drugim izjavil na ugovore opozicije, da je vlada zamudila moment, ko je Giardini prišel na Reko, ker ni protestirala radi tega pri Zvezi narodov, da bi od tega ne imeli nikakršne koristi. Ako bi bili protestirali, bi ne mogli zahtevati sporazuma. Zunanji minister je naglašal koristnost skladišč na Reki, ki jih dobimo v tamošnjem pristanišču. Pri vseh bazenih imajo naše ladje prvenstvo. Mi imamo pravico odstraniti celo italijanske ladje, ako potrebujejo mesta naše ladje. Vse velesile so zadovoljne z našim sporazumom z Italijo in nam čestitajo.

Muslimanski posl. Mustafa Kapetanović je končno izjavil v imenu Jugoslovanskega in muslimanskega kluba, da sporazum med vlado in italijansko vlado škoduje življenskim interesom Hrvatov in Slovencev in pomeni s stališča splošnih jugoslovanskih narodno-gospodarskih interesov nepovračljivo izgubo, ker se je ponovno ugodilo nenasitnemu italijanskemu imperijalizmu. Odstop dejov živega bratskega organizma je na škodo celemu narodu, posebno pa Hrvatom in Slovencem. Sedanja vlada je s popustljivostjo napram Italiji grešila zoper narodno stvar na način, ki se ne more opravičiti in zasluži radi tega najstrožjo obsodbo od strani narodnih predstavnikov. Zato v znak protesta in ogorčenosti oba kluba ne bosta sodelovala pri glaso-

vanju. Po tej izjavi sta zapustila muslimanski in Jugoslovanski klub sejo.

Po poimenskem glasovanju je predsednik skupščine naznanil, da je glasovalo 147 poslancev in sicer 123 za. 24 pa proti in da je zakonski predlog v načelu sprejet. V podrobnostih je glasovalo 144 poslancev in sicer 123 za, 21 pa proti. S tem je bila ratifikacija izvršena. Za ratifikacijo so glasovali radikalci, džemijet, srbska stranka in Romun, a proti pa navzoči demokrati in zemljeradniki. V sredo se je nadaljevala proračunska razprava, danes v četrtek pa se vrši razprava o obtožbi ministra za pravosodje dr. Lazi Markoviču.

*

Trgovinska pogajanja z Italijo. V Belgradu so se pričela pogajanja med italijansko in jugoslovansko delegacijo za sklenitev trgovinske pogodbe. Sedaj razpravljajo o konzularni konvenciji, ki se ima kot sestavni del priklopiti definitivni trgovinski pogodbi. Konzularna konvencija vsebuje obojestransko pravno in sodno moč, ureditev izdajanja potnih listov, pravico nastanjenja in pravico trgovanja podanikov obeh držav. Po rešitvi konzularne konvencije se prične z definitivno redakcijo trgovinske pogodbe.

Bolgarija. Po vesteh iz Sofije se je 18. t. m. vršila krvava borba med oblastmi in anarhisti. Po vesteh iz Caribroda, je pri tem padlo nad 30 oseb. Nekateri anarhisti so se spopadli s policijo in je zaradi tega prišlo do incidentov.

Francija. Francoski parlament je sprejel zakon, ki določa 20odstotno naklado na vse davke in pristojbine.

Mažarska. Radi katastrofalnega padca mažarske krone so cene raznim živilom na Mažarskem silovito poskočile. V mestih vlada velika draginja. V nekaterih budimpeštanskih predmestjih so nastale protidraginjske demonstracije. Policija je morala rabiti orožje in demonstrante razkropiti. Finančni minister Kalay je z ozirom na dogodke v narodni skupščini in na odpor, ki se je pojavil proti njegovim novim predlogom v skupščini predložil ministr. predsedniku Bethlenu svojo demisijo, ki jo je ta vzel na znanje ter poveril trgovinskega ministra Ludvika Nalka z začasnim vodstvom poslov finančnega ministrstva.

Bavarska. Bavarski ministrski svet je sklenil, da ostane kljub odstopu generalnega državnega komisarja dr. Kahra izjemno stanje v veljavi. Generalni državni komisar Kahr je odstopil, ker je nasprotnik delitve izvrševalne oblasti med generalnim državnim komisarijatom in državnim ministrstvom, kakor je bilo to sklenjeno med vlado in bavarskim parlamentom. Tudi general Lossow je odstopil, da omogoči popolno spravo med centralno in bavarsko vlado.

V Grški je dosežen med strankami sporazum glede plebiscita. Potem ko so monarhisti pristali na plebiscit glede oblike vladavine, ni nobene stranke, ki bi bila proti temu plebiscitu. Radi pristanka rojalistov na plebiscit, se sodi, da domnevajo rojalisti, da bo primeroma nevtralno stališče Venizelosa glede oblike vladavine morebiti vplivalo na grško prebivalstvo v toliko, da se izjavi za dinastijo. Bivši minister Mihajlopopulos je predlagal ministrskemu svetu, naj bi se vršila dva plebiscita. Prvi bi se imel vršiti čez 14 dni o dinastiji, a drugi pozneje o obliki vladavine.

Konferenca baltiških držav. V Varšavi se je 17. t. m. pričela konferenca baltskih držav, katere se udeležujejo ministri zunanjih zadev Estonske, Finske, Letonske in Poljske. Poljski minister Zamojski je povdarjal na otvoritveni seji, da program konference vsebuje pretresanje sedanjega mednarodnega položaja in določitev političnega, gospodarskega in umstvenega skupnega delovanja baltskih držav. Estonski minister Enckell je povdarjal, da hočejo baltske države medsebojen miroljuben sporazum, v zmislu katerega bo njihova skupna politika šla za tem, da ne bo samo jamčila za obstanek vseh štirih držav, temveč tudi ustvarila trden temelj za njihovo boljšo bodočnost. Predsednik konference je Zamojski, vse konferenčno delo pa se je razdelilo na dve komisiji, politično in gospodarsko. Bodoča konferenca se bo vršila v Helsingforsu.

Politične vesti.

+ **Zakaj ruši dr. Korošec šele sedaj vlado?** Leto dni bo kmalu minulo, odkar je SLS priborila pri volitvah ogromno večino mandatov v Sloveniji. Leto dni že sede poslanci SLS v belgrajski skupščini, a nimajo pokazati nobenih uspehov. Sedaj dr. Korošec snuje opozicijski blok z edinim namenom, da vrže radikalno vlado. Veliko vprašanje pa je, zakaj šele sedaj? Kako to, da pobija dr. Korošec sedaj to, kar je s svojo politiko sam omogočil? Zakaj pa ni že lani stopil v pogajanja z ostalimi opozicijskimi strankami v stik, da bi omogočil samoradikalno vlado? Ali se ne pravi to, zavlačevati samo rešitev raznih političnih in ustavnih vprašanj, po kateri baje stremi SLS?

+ **Sedanjo samoradikalno vlado** je omogočil dr. Korošec, ki je smatral lani za velik politični uspeh, da niso stopili v vlado tudi demokrati. Da radikalna vlada ni tako plesala, kakor bi želel dr. Korošec, je po pisavi časopisa SLS bil vzrok edinole Stjepan Radič, ki ni hotel poslati svojih poslancev v Belgrad ter podpreti dr. Korošca in njegove prijatelje muslimane. Sedaj poroča „Slovenec", da pridejo Radičevi poslanci v Belgrad, kadar se bo zdelo to potrebno dr. Korošču, ki ima baje vsa tozadevna pooblastila od Hrvatske republikanske seljačke stranke. Dr. Korošec torej lahko samo pomiga, pa bo imel poleg svojih tigrov še kakih 50 Radičevih poslancev za seboj v Belgradu. Ako to stori ali ne, vsekakor odpade v vsakem slučaju izgovor, da dr. Korošec zato nima uspehov, ker ga Radič noče podpirati.

+ **Kaj je z opozicijskim blokom?** V nedeljo se je vršila v Zagrebu konferenca zastopnikov federalističnega bloka, o kateri je bil izdan komunike, da sta dr. Korošec in dr. Hrasnica poročala ob tej priliki o konkretnih predlogih, o katerih se je že razpravljalo v Belgradu glede ustvaritve opozicijskega bloka z nalogo, da se vrže sedanji režim in utre pot končnemu sporazumu med Srbi, Hrvati in Slovenci. Komunike pravi, da se je ob tej priliki ugotovilo soglasno presojanje političnega položaja. — Kljub raznim zagotovilom opozicijskih zastopnikov vse kaže, da je do končnega sporazuma med opozicijskimi strankami za ustvaritev bloka, še daleč. Sedanja vlada je izvedla v skupščini ratifikacijo reškega sporazuma in kakor kaže, bo spravila tudi še državni proračun pod streho. Ko se to zgodi, bržkone tudi radikalni stranki ne bo več mnogo na tem ležeče, ali ostane sedanja narodna skupščina še skupaj, ali pa se razpišejo nove volitve, ker je verjetno, da bo nove volitve itak vodila zopet radikalna vlada.

+ **Težave opozicijonalnega bloka.** Sobotni „Slovenec" je poročal o pogajanjih za ustvaritev opozicijonalnega bloka in pristali: „Najglavnejša in največja težava je v vprašanju ureditve države. Razgovori niso mogli prinesti pozitivnega rezultata in se bodo nadaljevali prihodnji teden." Po zanesljivih informacijah se bodo razgovori nadaljevali tudi še naslednji teden.

+ **Pri glasovanju o sporazumu z Italijo** v narodni skupščini sta se Jugoslovanski in muslimanski klub odstranila, medtem ko je del demokratov in zemljoradnikov ostal v dvorani. To smatrajo nekateri za dokaz, v koliko so že od srede decembra napredovala pogajanja med strankami opozicije za enoten nastop proti vladi. Doslej se je namreč še vedno izkazalo, da da mnogo grmenja malo dežja.

+ **Prijatelji med seboj.** Na „Domoljubov" očitek, da ima farizejsko pisavo, je zadnji „Avtonomist" odgovoril s tem, da je ponatisnil iz „Slovenca" dr. Kulovčev goovr o avtonomiji v skupščini ter še nekatere druge stvari o avtonomiji SLS. Obenem poziva „Avtonomist" „federativne republikance", naj se vpišejo v Združenje slovenskih avtonomistov.

+ **Homo regius.** Zadnji „Radikal" piše: „Kakor izvemo iz Beograda, bi bili klerikalci s centralizmom zadovoljni, samo da bi se postavil dr. Brejc kot homo regius, ki naj bi predstavljal kot tak celokupno slovensko avtonomijo." — Po tem načrtu, bi torej dobili posebljeno avtonomijo.

+ **Lažnjivci!** Občine morajo po zakonitih predpisih o kuluku, ki se je uvedel tudi s sodelovanjem poslancev SLS, sestavljati zapisnike oseb, ki so zmožni telesnega dela, ki imajo vprego in ki se od kuluka lahko odkupijo. „Domoljub", ki je najbolj grmel proti tem zapisnikom, pa jih sedaj proglaša za svoj uspeh. Takole namreč piše: „Odločen boj naših poslancev proti kuluku je prisilil ministra za zgradbe k izjavi, da bo spremenil predpise o kuluku in omejil izvajanje kuluka. Zato je občinam ukazal izdelati potrebne izpiske." To si je treba zapomniti. Odločen boj poslancev SLS ni preprečil niti najmanjše določbe o kuluku in občine morajo izdelovati zapisnike o kuluku ne zato, ker se bo kuluk izpremenil, ampak zato, ker se postava o kuluku izvaja.

+ **Lepo jih prosijo!** „Domoljub" piše: „Če bi hoteli iti brez avtonomije v vlado, bi že davno lahko sedeli na ministrskih stolčkih, saj radikali — od najvišjega do najnižjega — dan za dnevom hodijo okrog naših poslancev in moledujejo: pojdite v vlado, lepo prosimo." Ampak poslanci SLS ne gredo v vlado. Bog obvari! Ne pomislimo, da imajo radikali nad 90 poslancev, tigrov pa je samo 21, potem ni čudno, zakaj so včasih člani Jugoslovanskega kluba tako besni! Saj se komaj ubranijo ljudi, ki jih silijo v vlado!

+ **Kaj moraio verjeti bralci „Domoljuba"?** Zadnji „Domoljub" piše: „Radič se je izjavil napram dopisniku „Politike" da se je Pašič na skrivnem sporazumel z Mussolinijem tudi v tem, da se obdrži radikalna vlada še dolgo vrsto let. Pravtako obstoja tajen sporazum z Mažarsko, po katerem dobi Mažarska kos hrvatske zemlje. Nato primerja Radič Hrvatsko nekdanji Poljski, ki je bila razdeljena na tri države. Tako hočejo Hrvatsko razdeliti med Srbijo, Mažarsko in Italijo."

+ **Likvidacija prosvetne uprave v Sloveniji.** Minister prosvete je podpisal ukaz, s katerim prenaša na osnovi pooblastila ministrskega sveta vse prosvetne posle ljubljanske pokrajin. uprave na ministrstvo prosvete. Do končne likvidacije je poverjeno opravljanje teh poslov dosedajnemu predsedniku višjega šolskega sveta, dr. Stanku Bevku, ki ima nalog, da pripravi vse potrebno zivršitev likvidacije. S tem sta prenehala poslovati višji šolski svet ter oddelek za prosveto in vere pri ljubljanski pokrajinski upravi. Pričakovati je, da se bo likvidacija izvršila postopno in da ostanemo pri enotni prosvetni upravi za Slovenijo, kar je tudi mogoče po uredbi o razdelitvi države na oblasti.

Po svetu.

* **Reka — italijanska provinca.** Z ozirom na to, da se takoj po aneksiji Reka s svojim ozemljem uredi kot posebna ital. provincija, so se zbrali v Opatiji pretekli teden župani vseh liburnijških občin in so sklenili, da se pošlje vladi v Rimu spomenica, v kateri se poziva vlada, da naj priključi novi reški provinciji ves vološčanski političk. okraj, izvzemši bivši bistriški sodni okraj in poleg tega še labinjski sodni okraj in otok Cres, vendar pa z dostavkom ,da naj tudi še nadalje ostane sedanja podprefektura na Volovskem, zlasti z ozirom na posebne potrebe Liburnije kot kopališkega in letoviškega okrožja. Ker je zelo verjetno, da se reška provincija uredi na ta način, bi se potemtakem odtrgali od sedanje pulske provincije sodna okraja Volovsko in Labinj, od tržaške pa bivši, a sedaj bistriški združeni sodni okraj Podgrad in se priklopili Reki.

* **Izmenjava zadružnega denarja v Primorju.** Slovenske zadruge na Primorskem, ki jim svoj čas niso bile izmenjane krone, katere imajo naložene pri kreditnih zavodih v Jugoslaviji morajo predložiti do 15. marca 1924 zakladni delegaciji v Trstu prošnje, v katerih je treba označiti svoto kron, ki se ima izmenjati. To svoto tvori saldo od 3. novembra 1918., povečan z obrestmi do 9. aprila 1919., ali pa sedanji kredit, ako znaša manj nego prejšnja svota.

* **Občinske volitve v Gorici.** V nedeljo so se vršile v Gorici občinske volitve. Fašisti so predložili kandidatski listi za večino in manjšino in so zmagali z obema. Jugoslovanski volilci so se v zmislu tozadevnega sklepa volilnega odbora strogo vzdržali volitev.

* **Osemurni delavnik v Švici.** V Švici se je 17. t. m. vršilo ljudsko glasovanje o predlogu, naj se dosedanje tedensko delo (46 ur) poviša na 54. Bilo je oddanih 316 tisoč glasov proti ter 43 tisoč za. Glasovanja se je udeležilo 77 odstotkov volilcev.

* **Proces proti morilcu Daskalova.** Proces proti morilcu bivšega praškega bolgarskega poslanika Daskalova - Nikolajeva se ima vršiti v mesecu marcu pred brnskim deželnim sodiščem.

* **Kongres proti trgovini z dekleti.** Od 18. do 24. septembra t. l. se bosta vršila v Gradcu mednarodna svetovna kongresa proti trgovini z dekleti in proti reglementiranju prostitucije. Na oba kongresa pride okrog 200 delegatov iz vsega sveta.

* **Stavka angleških transportnih delavcev.** Unija angleških transportnih delavcev je v ponedeljek stopila v stavko in izjavlja, da se s tem dnem ustavi ves prekomorski promet Anglije.

Domače vesti.

— **Občinske volitve na Jesenicah.** V nedeljo so se vršile na Jesenicah na Gorenjskem občinske volitve. Izmed 1276 volilnih upravičencev se je udeležilo volitev 654 (51.3 odst.) Dobili so: SLS 378 glasov in 19 odborniških mest (eno z ostankom), demokrati 245 glasov in 12 odborniških mest (s količnikom), radikali pa 31 glasov in 2 odborniški mesti (eno z ostankom). Okr. glavarstvo v Radovljici je razveljavilo listi, ki sta bili vloženi pod imeni SSJ in „delovnega ljudstva". Baje so bili nekateri podpisi na teh listah nepristni, vsled česar je po paragrafu 16. občinskega volilnega reda vlada proglasla listi za neveljavni.

— **Ravnateljstvo Mestne hranilnice v Ljubljani** se je pretekli teden konstituiralo tako-le: predsednik inž. Štebi (soc. dem.), podpredsednik Vekoslav Vrtovec (SLS), člana dr. Stanovnik (SLS) in Albin Zajc (SLS); namestnika Jernej Ložar (SLS) in A. Lah (soc. dem.). Upravni odbor Mestne hranilnice je zastopan v Kreditnem društvu po odbornikih: Iv. Orehek (SLS), Rojina (SLS), Rozman (soc. dem.) in Tokan (soc. dem.).

— **Povodenj na Barju.** Pokrajinska uprava za Slovenijo je nakazala denarno podporo v iznosu 10.000 dinarjev za po zadnji veliki povodnji oškodovane Barjane. Mestni magistrat je to podporo razdelil dne 17. t. m. v barjanski šoli med one oškodovance, katerim je poplava prizadejala občutno škodo.

— **Novi sejmi v Veliki Loki.** Delegacija ministrstva za trgovino in industrijo je dovolila Veliki Loki štiri nove letne sejme za živino, konje, drobnico in kramarsko blago. Novi sejmi bodo dne 18. marca, 21. janija, 30. avgusta in 16. decembra. Poleg teh sejmov ostaneta tudi dva stara sejma dne 12. maja in 25. julija.

— **Ukinjenje vodnih inspekcij** se bo izvedlo v najkrajšem času in bo njihov delokrog prešel od ministrstva za poljedelstvo in vode na hidrotehnične oddelke, ki se bodo osnovali pri vseh oblastnih oblastvih.

— **Uradniške plače.** Kakor poročajo, se izplačajo državnim nameščencem tudi za marec predujmi na povišane dohodke. Z izplačevanjem prejemkov po novem uradniškem zakonu se bo začelo s 1. aprilom.

— **Redukcija pri pošti.** V področju ljubljanskega poštnega ravnateljstva je bilo doslej reduciranih 93 nameščencev. Med temi je reduciranih s pravico do pokojnine 47, s pravico do odpravnine 28, s pravico do provizije 3, brez vsega pa je odpuščenih 15 nameščencev.

— **Nezaposlenost v naši državi.** Število nezaposlenih v naši državi cenijo na 180 do 200.000. Samo v Zagrebu je število nezaposlenih te dni prekoračilo 10.000.

— **Izseljevanje v Kanado.** Kanadska vlada je dovolila, da se tekom letošnjega leta naseli iz naše države večje število poljedelcev na tamošnjih farmah. Za mesec marec je dovoljen izseljeniški kontingent 1000 oseb. Kdor se hoče naseliti v Kanadi mora biti pismen, zdrav in imeti toliko sredstev na razpolago, da plača vozne stroške do kraja naselitve.

— **Opozorilo ameriškim povratnikom.** Izseljeniški oddelek ministrstva socijalne politike razglaša, da prihajajo mnogi povratniki, ki bi se radi vrnili v Ameriko, osebno v ministrstvo in prosijo klavzulo odobrenja za povratek v Zedinjene države v svoj potni list. Izseljeniški komisarijat opozarja vse izseljence, da naj ne hodijo osebno v ministrstvo, temveč, da naj v svojem lastnem interesu vlože svoje prošnje preko pristojnih oblasti, ki bodo postopale v smislu prejetih navodil.

— **Smrt najstarejšega duhovnika v Jugoslaviji.** V Dubrovniku je v 95. letu starosti umrl don Mate Pišta, kanonik, najstarejši katoliški duhovnik v Jugoslaviji. Užival je splošen ugled. Pred meseci je bil odlikovan z redom Sv. Save.

— **Prvi zlatniki.** V finančnem ministrstvu se izdeluje načrt za kovanje zlatnikov s sliko kralja Aleksandra. Zlatniki bodo vliti v malem številu iz zlata, ki smo ga prejeli od Avstrije.

— **Istrani v kosovski oblasti.** Ministrstvo za agrarno reformo je naselilo okoli 50 rodbin iz Istre v kosovski oblasti. Naseljenci so dobili poleg zemlje tudi seme in potrebno orodje za obdelovanje zemlje.

— **Gospodarstvo s šolskimi vrtovi.** Višji šolski svet je naročil krajnim šolskim svetom, da se morajo vsi izkupčki šolskih vrtov, bodisi iz dohodkov pridelkov ali najemnin, porabiti izključno le za obratovanje šolskih vrtov ali pa za potrebščine šole kot take. Krajni šolski sveti so tudi obvezani ugotoviti posestno stanje šolskih vrtov in oskrbeti si posestne liste. Zabranjena je odtujitev šolskih vrtov, ki se smejo uporabljati le v svrhe, za kar so bili ustanovljeni.

— **Slovenija zapije največ.** Novosadski list »Jedinstvo« je objavil zanimivo statistiko: V preteklem letu se je popilo v naši državi 204 milijonov litrov vina v vrednosti 1634 milijonov dinarjev, 312 milj. litrov piva v vrednosti 1248 milijonov dinarjev in 66 milijonov litrov žganja v vrednosti 1320 milijonov dinarjev. Na glavo enega prebivalca torej odpade 17.03 litrov vina, 26 litrov piva in 6.6 litrov žganja. Največ se popije v Sloveniji, kjer odpade na enega prebivalca 30.4 litrov vina, 26 litrov piva in 5.5 litrov žganja. Te pijače vsebujejo 55.656.000 litrov čistega alkohola vrednega 248 milijonov. V Jugoslaviji popiti alkohol vsebuje 414.048,962.921 kalorij, iz njega bi se dalo pridobiti 62 milijonov kg sladkorja. Število »plavih ponedeljkov« je preračunjeno na 50,075.000, kar znači odhod zaslužka v vrednosti 1276 milijonov. Škoda na narodnem premoženju je preračunjena na 10.391,400.000 Din. Jugoslavija bi lahko izplačala s temi vsotami v 10 letih svoje državne dolgove.

— **Boj proti alkoholu.** Minister za narodno zdravje je naslovil na vse okrajne zdravnike poziv, naj pomagajo pri ustanavljanju protialkoholnih udruženj in podpirajo protialkoholno gibanje potom tiska.

— **Odstop ptujskega podžupana.** Ljubljanski „Socijalist" poroča, da je ptujski podžupan g. Ivan Šegula odstopil.

— **Požar v Grižah pri Celju.** Pri posestniku Josipu Žiberni je izbruhnil v zgornjem delu poslopja velik ogenj. Ko so v spodnjih prostorih reševali predmete, se je streha udrla ter pokopala pod seboj gospodarja in mladega Vitezovega sina. Ko so jih odkopali, se jim je nudil grozen pogled. Žibertu so zgoreli udje, ostal je le zgornji del života.

— **Gospodinjska šola v Celju.** Letošnji tečaj se prične 25. februarja in bo trajal le štiri mesece. Starši naj bi porabili ugodno priliko, da se njih hčerke temeljito izuče v vseh panogah gospodinjstva. Uči se lahko tudi samo šivanja in prikrojevanja. Vpisovanje se bo vršilo od 20. do 22. februarja tega leta.

— **Smrtna nesreča pri Dovjem.** Posestnikov sin Jakob Lakota iz Mojstrane je peljal dne 11. t. m. iz gozda Mlinca, dve uri od Dovjega pri avstrijski meji, smrekove hlode v družbi več moških. Lakota je imel naložen samo približno 400 kg težak hlod, in sicer tako, da je ležal prvi konec na saneh, drugi pa je drsal po cesti po tleh. Lakota je sedel med vožnjo na hlodu, poganjal svojega vola in najbrže pri tem ni niti opazil, kako se zadnji konec hloda vleče za njim. Med potjo je zdrsnil hlod s poti in padel v skoro tri metre globoko globino ob poti. Lakota je pri tem zgubil ravnotežje, padel z njim vred v globočino in prišel pod hlod, ki mu je strl prsi. Obležal je takoj mrtev. Sovozniki so potegnili njegovo truplo izpod hloda in ga pripeljali v Mojstrano.

— **Razstava gradbenih načrtov v Mariboru.** V svrho propagande za odpomoč stanovanjske bede in v resno opozoritev centralne vlade, je kreditna in stavbna zadruga »Mojmir« v Mariboru sklenila prirediti razstavo gradbenih načrtov s posebnim ozirom na cenene malostanovanjske stavbe. V slučaju dovoljnih prijav se razstava vrši v veliki kazinski dvorani. Otvoritev dne 9. marca. Prijave na zadrugo »Mojmir« do 25. t. m. Prijavljeni načrti se sprejemajo od 1. marca dalje. Želeti je, da se razstave udeleže brez vsakega vabila tudi vnanja podjetja in arhitekti, treba je le pravočasne prijave na naslov zadruge. Razen neznatnih upravnih stroškov ni nobenih posebnih pristojbin. Priporočljivi so tudi načrti za priproste stavbe za okolico mesta. Najboljši projekti se po zaključku, ki je določen na 16. marca, lahko razstavijo v zadružni pisarni, kjer so lastnikom vsak čas na razpolago. Obenem z otvoritvijo razstave se vrši tudi prvi občni zbor zadruge »Mojmir«, za katerega se zanimajo tudi vnanji zadružniki. Med razstavo se vrše tudi predavanja.

— **Anketa gradbenih zadrug v Mariboru.** Prejeli smo: V Sloveniji obstoja precej gradbenih zadrug ali društev s splošno koristnim značajem na podlagi samopomoči. Povojna gospodarska kriza je mnogim tem zadrugam onemogočila poslovanje v smislu svojih pravil, ker se vlada ne zaveda važnosti takih zadrug ravno v dobi gospodarske in stanovanjske krize in ker se žal za odlično socialno zvanje takih zadrug premalo zanimajo tudi občine. So pa pogreški tudi v teh zadrugah samih, ker se druga napram drugi smatrajo kot nekaka konkurenca namesto za istovetna in za istim ciljem splošnega blagra stremeča zadružna podjetja, potrebna medsebojne pomoči. Da se nele dvigne ugled nego tudi moralna in gmotna moč vseh teh zadrug, se je na zadnji plenarni seji kreditne in stavbne zadruge „Mojmir" v Mariboru sprožila uveževanja vredna misel ob priliki razstave gradbenih načrtov, povabiti na posebno anketo zastopnike vseh znanih sličnih zadrug v Sloveniji. To bi bila prva anketa, katere namen naj bi bil predvsem doseči skupen nastop pri centralni vladi v svrho povzdige gradnje v krajih, ki posebno trpe radi stanovanjske bede. Tak skupen nastop je pri nas ravno sedaj potreben. V drugih državah so take zadruge že zdavno združene ter so si omogočile tudi svojo gradbeno banko. Ako se ta projekt tudi pri nas posreči, si zadruge same ustvarijo podlago, da ji bodo odslej vse drugače kot doslej upoštevale občine, pokrajinske oblasti, predvsem pa država sama. Priporočljivo bi bilo, da se medtem vse te zadruge izrazijo o potrebi združenja, četudi zaenkrat le v neobveznem razmerju. Glavni namen za sedaj pa naj bi bil, kot rečeno, skupni nastop pri centralni vladi za odpomoč stanovanjske bede oz. povzdigo in omogočenje gradnje malih stanovanj. Želeti je, da se vse vnanje zadruge v dosego tega namena zanimajo za ta načrt.

— **Drugi liv mariborske zvonarne „Zvonoglas".** Nova zvonarna „Zvonoglas" v Mariboru, ki je dne 30. januarja t. l. izvršila svoj prvi liv 10 zvonov, je dne 13. t. m. — torej že po 14 dneh — zopet srečno izvršila svoj drugi liv. To pot je bilo vlitih 8 in sicer večjih zvonov, ki so naročeni za Sv. Trojico, Sv. Peter pod Sv. Gorami, Sv. Gora itd. Svečanosti drugega liva je prisostvovalo poleg gg. bogoslovcev in preč. gospoda ravnatelja bogoslovja dr. Somreka ter preč. g. stolnega in mestnega župnika Moravca tudi več č. gg. duhovnikov iz okolice. Navzoči so imeli priliko prepričati se, tudi o kvaliteti in mojstrski izdelavi zvonov iz prvega liva ter se ob potrkavanju zvonov radovat nad čisto srebrno donečimi glasovi.

— **Razstava novih zvonov v Mariboru.** Sloves, ki ga je širom ožje domovine napravil prvi srečno uspeli liv nove mariborske zvonarne „Zvonoglas", je zbudil tako splošno zanimanje, da se je lastništvo odločilo prirediti prvo razstavo dosedaj izgotovljenih zvonov. Razstava bo splošno pristopna in tako urejena, da se bodo udeležniki lahko sami prepričali, kaj zamore iz raznih surovih kovin in zemlje ustvariti v tej industriji vešča roka mojstra livarja. Pri tej priliki bodo lahko občudovali tudi tehniko gradbenika (U. Nassimbenija), ki je v težkih časih prevzel in dovršil ponosno stavbo nove livarne. Seveda bi vseh teh novih lepih čudežev ne bilo, da se ni tega novega podjetja lotilo resno domače podjetje uglednih mož, katerih imena nam jamčijo za solidnost in razvoj v tej industriji. Dan razstave se še objavi.

Ustanovna skupščina Glavnega Saveza jugoslovanskih vinogradnikov.

Dne 16. t. m. se je vršila v Zagrebu ustanovna skupščina Glavnega Saveza jugoslavenskih vinogradnikov. Skupščine se je udeležilo okrog 120 delegatov.

Predsednik pripravljalnega odbora, vinarski ravnatelj g. Anton Puklavec iz Maribora je ob otvoritvi skupščine pozdravil predstavnike pokrajinskih odborov iz Slovenije in Hrvatske, predstavnike vinogradnikov iz Srbije, Dalmacije, Bosne, Hercegovine in Vojvodine, zastopnike kmetijskih udruženj, zastopnike Saveza srbskih poljeprivrednih društev, zastopnike zagrebškega gospodarskega društva, gospodarskega društva iz Osijeka in navzoče vinske trgovce. Z zborovanja sta bila poslana brzojavna pozdrava kralju Aleksandru in poljedelskemu ministru.

Pri volitvah v odbor sta bila izvoljena za podpredsednika svetnik Hržič in Anton Puklavec, za tajnika Gjuro Kaitner, za blagajnika Pavel Cezar, za odbornike pa: gg. Skalicky Bohuslav, viš. vin. nadzornik iz Novega mesta, Nemanič Josip, Kušar Robert, Petovar Lovro, Zemljič Fric, Burkstaler, Praunberger, Rittig Ivan, Turkovič. Bombeles. V nadzorni odbor so bili izvoljeni: Benča Ivan, Mijovič Peter, Erber Gustav, Kolenc Josip. V ta prvi odbor so bili izvoljeni samo predstavniki iz Slovenije in Hrvatske, ker pokrajinski savezi v Srbiji, Dalmaciji in Bosni še niso organizirani. Predsedniško mesto je ostalo zaenkrat nezasedeno.

Po volitvah je skupščina določila članarino na 10 Din letno. Razpravljalo se je tudi o spremembi pravil in je g. Skalicky prečital predloge slovenskega pokrajinskega udruženja, zlasti da se dovoli tudi pokrajinskim savezom nabava vinogradniških potrebščin. O vprašanju se je vršila daljša debata, ki se je zaključila s predlogom, da se sploh izdelajo popolnoma nova pravila, ker so obstoječa pomanjkljiva.

Nato je skupščina razpravljala o vinski krizi. Prvi referent B. Skalicky je opisal sedanjo težko vinsko krizo, ki jo je mogoče ublažiti le z omejitvijo vinske produkcije, z izboljšanjem vinske kvalitete, z organiziranjem prodaje vina, z organiziranjem prodaje vina, z organiziranjem vinske trgovine, pospeševanjem vinskega izvoza in z ureditvijo propagande eksporta v inozemstvo. Glede izboljšanja vinske kvalitete je govornik poudarjal, da se more uveljaviti na svetovnem tržišču samo najboljša kvaliteta. Radi tega se ne sme vzgajati mnogih vrst trte, temveč samo najboljše. Urediti je treba tudi vprašanje trgatve in izboljšanja kletarstva. Radi tega je treba prirejevati kletarske tečaje. Glede organizacije prodaje vina je naglašal potrebo predelave mošta, da se usposobi vino za izvoz. Poleg tega je govoril o produkciji vinskega kisa, vinske kisline in raznih destilatov. Ozirati pa se je treba na protialkoholno gibanje. Nadalje je naglašal, da je dobro urejena organizacija vinske trgovine največjega pomena za producente. Končno je govoril tudi o gostilničarjih, katere bi bilo treba nadzorovati ter je poudarjal nujno potrebo, da se čimprej sprejme enotni vinski zakon za vso državo. Naglašal je nadalje potrebo prirejevanja razstav itd. Glede protialkoholnega gibanja je dejal, da vinogradniki niso za pijančevanje, toda nastopiti morajo proti oškodovanju svojih interesov. Vinsko krizo smo predvidevali že davno, toda nismo se nanjo pripravili. Treba si je zagotoviti zunanje trge, za kar so potrebne specijalne trgovinske pogodbe, oprostitev od carine, hiter promet, znižanje prevoznih tarifov. Za našo trgovino je potrebno, da ustalimo vinske tipe za posamezne kraje, poleg tega je največjega pomena propaganda v inozemstvu za naša vina. Avstrija, Nemčija, Švica, Češkoslovaška in Poljska in morda tudi Rusija bi bila ugodna tržišča za naša vina. Potrebno pa bi bilo izdajati razne brošure in letake, prirejati razstave. V inozemstvu bi morali imeti svoje eksportne pisarne za informacije in bi se morali zlasti naši konzuli zavzemati za to našo produkcijo. Stroški bi se mogli pokriti na ta način, da bi se plačeval pri izvozu v skupni propagandni fond določen odstotek.

Za njim je govoril g. Pavel Cezar, ki je poudarjal, da obstoja pri nas vinska kriza že od leta 1920., radi česar se je pojavila med našimi kmeti težnja za izseljevanjem. V interesu nas vseh je, da se to vprašanje čimprej reši. Po vojni so nastale na svetovnih tržiščih razne izpremembe, ki sta jih izkoristili Italija in Madžarska, ki nas sedaj tolčeta s svojo konkurenco. V inozemstvu je mogoče prodati samo najboljša vina. Cepljenju trte je posvečati največjo pažnjo. V bližini velikih mest je treba vzgajati namizne vrste, grozdje za eksport, in za konzum v zimi in spomladi. Zagovarja eksport svežega grozdja. Tudi govornik je poudarjal potrebo enotnega vinskega zakona in pa potrebo izboljšanja prometa. Posebno pozornost je treba posvečati statistiki.

Veletrgovec Star je omenjal, da ima naša država okrog 174 tisoč hektarjev vinogradov in da pridelamo povprečno na vsakem jutru 18 in pol hl vina. Po tem znaša produkcija letno tri in pol do štiri in pol milijonov hl vina. Konzum doseže dva milijona, za izvoz ostane 1 in pol do 2 milijona.

Dr. Frangeš je izračunal, da veljajo vinogradi 40 milijard dinarjev, trgatev v letu 1922, pa je znašala 250 milijonov dinarjev. Na ta način bi se moglo uvoziti letno 1 milijardo zlate valute.

Pri nas se vršijo tudi vinske borze, ki so bile najprej uvedene pri nas, a nato so se uvedle tudi v drugih državah, kakor Italiji, Mažarski itd. V Zagrebu se vrši vinska borza vsako sredo v mesecu, toda obžalovati je dejstvo, da se je dosedaj pri nas pokazal mal interes za te borze. Po nadaljni debati so bile sprejete nastopne resolucije:

1. V vseh državnih trtnih sadovnjakih naj se vzgajajo samo take vrste, ki dajo dobro kvaliteto.
2. Tudi privatniki morajo gojiti pretežno trte boljše kvalitete.
3. Izvesti se mora prepoved sajenja vinogradov v nižinah, na polju in sploh na zemlji, ki je primerna za kako drugo kulturo.
4. Novozasajeni vinogradi, ki niso prikladni za drugo kulturo, se morajo oprostiti davkov za 20 let.
5. Zahtevati se mora dovoljenje za uvoz vin v Avstrijo, tudi če so slabša od 13 stopinj alikohola.
6. Izvajati je strogo kontrolo v konsumu pri prodaji v trgovinah.
7. Čimprej je sprejeti enotni vinski zakon za vso državo.

8. Pri sklepanju trgovinskih pogodb je treba zaščititi domačo produkcijo s posebnimi pogodbami.

9. Pri sklepanju trgovinskih pogodb se mora zavarovati izvoz naših vin na tuja tržišča.

10. Vsi zakoni, ki se tičejo vinogradništva in vinske trgovine morajo biti pred predložitvijo narodni skupščini, predloženi gospodarskim in vinogradniškim organzacijam.

11. Ministrstvo naj zagotovi v svojem proračunu večjo vsoto za posneševanje kletarstva in vinske trgovine.

12. Kjer je potrebno, naj se poskrbi za boljše železniške zveze.

13. Železniške tarife in carine naj se znižajo v toliko, v kolikor onemogočajo izvoz.

14. Napravijo naj se postaje za zgoščevanje mošta v svrho povišanja alkohola v vinu.

15. Posebna organizacija strokovnjakov naj nadzoruje izvajanje zakonov, ki se tičejo pospeševanja vinogradništva in vinske trgovine.

V debati, ki je nato sledila, je poudarjal referent Kaitner potrebo enotnega vinskega zakona, ker veljajo danes različni predpisi: v Sloveniji avstrijski vinski zakon, v Hrvatski mažarski, Vojvodina tega ne priznava in ukuhava mošt, Bosna izdaja svoje lastne naredbe, Srbija in Črna gora pa nimata nobenih zadevnih odredb.

Sprejetih je bilo še več predlogov in resolucija, ki odločno protestira proti možnosti, da se dovoli italijanskim trgovcem uvoz italijanskih vin v našo državo. Ta uvoz bi bil za nas katastrofalen. Obravnavala se je tudi potreba strokovnega glasila.

Gospodarstvo.

g **Pobijanje draginje.** Kljub znatnemu dvigu dinarja, draginja od dne do dne narašča. Ministrstvo za socialno politiko se je obrnilo na ministrstvo za pravosodje in notranja dela, da oba ministra izdasta nove prohibitivne odredbe za pobijanje draginje in pozovete vse kompetentne politične in druge faktorje, da točno izvršujejo predpise zakona o pobijanju draginje. Sodišča morajo čimprej rešiti vse tekoče zadeve in slučaje kazenskih ovadb zaradi navijanja cen. Proti ovadenim navijalcem cen se ima strogo po določilih zakona postopati. Ministrstvu za socialno politiko se imajo odposlati tudi vse plačane globe na račun Državne hipotekarne banke, ki imajo otvoriti poseben fond za podporo sirotam. Minister za socialno politiko dr. Peleš je izjavil, da se v Sloveniji najtočnejše izvaja zakon o pobijanju draginje. Od vseh vladi javljenih obsodb odpade na Slovenijo 66 odstotkov.

g **Izvoz jajc iz naše države.** Lansko leto je bilo izvoženih iz naše države 2100 vagonov jajc. Izvozile so: Slovenija 260, Srbija 150, Banat 200, Bačka 690, Bosna 110 in Hrvatska in Slavonija 690 vagonov jajc.

g **Produkcija vina v Dalmaciji** je znašala lani po službenih podatkih 808.091 hl. Od tega je 179.171 hl belega in 628.920 hl črnega vina. Trgatev je bila lani obilna v vsej Dalmaciji razen v srednji. V gornje številke ni vračunana produkcija sreskega poglavarstva Biograda na moru, ki znaša okrog 30.000 hl. Lansko dalmatinsko vino tudi glede kakovosti zelo dobro odgovarja. Mošti so vsebovali 16 do 23 odst. sladkorja po klosterneuburški tehtnici, tako da vina vsebujejo 10 do 15 odst. alkohola.

g **Vinski vzorčni sejem v Semiču.** Dne 13. marca se vrši v Semiču na Dolenjskem „Vinski vzorčni sejem".

g **Nova poljedelska šola v Dalmaciji.** Ministrski svet je na predlog ministrstva poljedelstva odobril kredit 500.000 Din, da se ustanovi poljedelska šola na otoku Korčuli v Dalmaciji.

g **Petrolej v Črni gori.** Kakor posnemamo iz belgrajskih listov, je odkril neki ruski inženir vrelce nafte v Črni gori.

g **Deficit italijanskih državnih železnic** v l. 1923. znaša 906,401.513 lir in se je znižal od predlani za 351 milijonov lir.

g **Poljedelski muzej v Belgradu.** Poljedelsko ministrstvo je izdelalo načrt za velik poljedelski muzej v Belgradu. V tem muzeju bodo stalno izloženi vsi poljedelski produkti, ki jih pridelujemo v naši državi.

g **Nova solarna.** Uprava državnih monopolov namerava v Ulcinju osnovati morsko solarno, ki bi producirala na leto 3500 vagonov soli. S tem bi bila — poleg ostalih solarn — potrebščina na soli v naši državi popolnoma krita. Ustanovni stroški za novo solarno se cenijo na približno 50 milijonov dinarjev.

g **Povprečni tečaj dolarja na belgrajski borzi** je znašal meseca januarja 88.20, v mesecu decembru 1923. pa 88.50. **V celem l. 1923. je bil povprečni tečaj dolarja 93.20. To pomeni, da se je dinar napram lani že znatno popravil.**

g **Vrednost denarja** dne 20. februarja: V Curihu velja 100 dinarjev 7.15 švic. frankov. Na zagrebški borzi 1 dolar 78 Din.

Tržne cene.

Žito. V Novem Sadu so bile 18. t. m. nastopne cene: Pšenica 325—330, oves 240 do 245, koruza 240—250, moka „6" 310 Din za 100 kg.

Živina. Cene na zagrebškem sejmu so bile pretekli teden za kg žive vage v Din: voli domači I. 15—16, II. 13.50—14.50, III. 11—12, mlada živina 13—14.50, krave I. 12.50—15, II. 11—12.50, III. 10—11; teleta 20.50—21.50, II. 20—50; bosanska živina I. 12.50—14, II. 10—11, III. 9—10; svinje I. domače 26—27.50, sremska 27—28.50, II. 25 do 26, III. 21—22.50. — Cene na Dunaju 18. t. m. v tisoč avstrijskih kronah: voli 12—16, biki in krave 12—16.50, drobnica 7.5 do 11.5. — Cene v Pragi 15. t. m.: Meso: ovce 11—17, teleta 13—16.50, koze 10—12, domače svinje 13—14, holandske 15—16, danske 12—14.75, švedske 13—13.50, voli prednji del 11—13, zadnji 13—15.50, biki 12 do 14. krave 8 do 12. Tendenca srednja.

Prašiči. Na svinjskem sejmu v Mariboru 15. t. m. so veljali: mladi prašiči, 3—4 mesece stari 650—675 Din; 5—7 mesecev 875 do 1000; 8—10 mesecev 1125—1300; 1 leto 1750—2000; 1 kg žive teže 22.50—24; 1 kg mrtve teže 26.25—30.

Kmetijska gnojila. Cene od 16. t. m.: 16 odstotni superfosfat 130 do 140 Din postavno postaja naročnika; kalijeva sol 155 do 160 Din; apneni dušik 320 do 330 Din; 12 do 15 odstotni kajnit 65 do 75 Din; 17 do 18 odstotna Thomasova žlindra 170 do 180 Din, vse za 100 kg. Modra galica 10 do 11 Din; žveplo 4 do 5 Din; natrijev triosulfat 8.50 Din, galun 7.50 Din.

Jajca. Radi dviga vrednosti dinarja se je ustavil izvoz jajc v inozemstvo in radi tega padle cene. Jajca se plačujejo po 1.25 do 1.50 dinarjev za komad.

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«. — Odgovorni urednik Fr. Jereb. — Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

OD HIŠE DO HIŠE

gre glas o izvrstni kakovosti

MILA „GAZELA"

ki se odlikuje po svoji izdatnosti in obilnih penah.

PISALNE STROJE

najcenejše v špecijalni mehanični delavnici za popravo pisalnih, računskih in drugih strojev

LUDOVIK BARAGA, Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, I.

Barvne trakove, karbon-papir-indigo, ter vse druge potrebščine. Pisarniška oprema vedno v zalogi.

= Hranilni in posojilni zavod =

r. z. z o. z.

v Ljubljani na Dunajski c. 23

sprejema hranilne vloge pod najugodnejšimi pogoji,

upoštevajoč od finančnega ministra že naznanjeno davčno prostost hranilnih vlog.

Vloge na tekoči račun, najugodnejše po dogovoru. Daje posojila proti popolni varnosti, najkulantnejše.

Uradne ure od 9. do 12. dop.